Sene: I — Sayı: 4
Cumartesi
22 — ŞUBAT — 1947
Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
Mehmet - Ali Aybar
Posta kutusu. 486 İstanbul

HÜR

CUMARTESİLERİ ÇIKAR HAFTALIK SİYASİ GAZETE

Demokrasi dediğin..

Antakya Halkevinde bir demeçte bulunan Sayın General Kâzım Karabekir; D. P. lilerin kendisini istikbâle gelmediklerinden acı acı şikâyet etmiş...

Şimdiye kadar ekâbiri karşılamak vazifesi resmî dairelerin mensuplarına; devlet memurlarına düşerdi. Demek bundan sonra teşrifata partiler de dahil olacaklar. Demokrasiye gidiş böyle olur: Geleni. istikbal; gideni teş'yi..

FİKRİ HÜR ✶ İRFANI HÜR ✶ VİCDANI HÜR

Sağ, Sol..

Mehmet - Ali AYBAR

TEHLİKE var! Hürriyet davamız yine bir çıkmaza girmek üzeredir.

İktidar partisi vatandaş hürriyetlerini çiğneyen malum kanunları, solculara karşı memleketi korumak için yürürlükte tuttuğunu söylüyor.

Bu sözlerin bir politika oyunu olduğuna inanan D. P. de, maksadın kendisini vurmak olduğunu, zira solculara karşı gerektiği kadar şiddetli davranılmadığını, hatta C. H. P. nin bir zamanlar solcuları himaye bile ettiğini iddia ediyor.

Muvafık muhalif, bütün gazeteler ise, solculuğu tel'in etmekte müttefiktirler.

Fakat şurası şayanı dikkattır ki, C. H. P. olsun, D. P. olsun, matbuat olsun, solculuğu muzir bir cereyan olarak gösterenlerden hiçbiri, bunun ne olduğunu ve neden kötülendiğini bi[illegible] etmiyorlar. Halbuki hürriyet, kötünün ne için kötü olduğu isbat edilsin ve kötülükle itham olunanlara müdafaa hakkı verilsin ister...

Bizim bildiğimize göre, sol kelimesinin siyasî bir terim olarak kullanılışı, dünyada Millet Meclislerinin kuruluşundan başlar. Halk menfaatlerini ve ileri fikirleri, imtiyazlı sınıf menfaatlerine ve geri fikirlere karşı müdafaa eden millet vekilleri, Meclislerde, tarihî bir tesadüf eseri olarak, salonun sol tarafında oturmuşlardır. Meselâ İhtilâl Fransasında Zadegân ve Ruhban sınıfları mümessilleri, riyaset makamının sağında, Halk mümessilleri ise solunda toplanmışlardı. Ve sırf bu yüzden ileriliği ve Halkı temsil edenler «Solcu» diye adlandırılmıştır.

Bittabi zamanla solcuların müdafaa ettikleri fikirler değişmiştir. Fakat bunlar daima yeniliği, genişleyen ve Halka doğru inen Müsavat ve Hürriyet fikirlerini temsil etmişlerdir.

Bugün medenî memleketlerde «Sol» deyince, akla derece derece sosyalist temayülde olanlar gelir. Bunlar, adâletsizliklerin menş'eini bugünkü iktisat nizamında gören kimselerdir. Bunun için de bu zatlar, endüstrinin, ziraatin, madenlerin ve enerji kaynaklarının, ticaretin, kredi ve münakale vasıtalarının, hususî ellerden alınarak millîleştirilmesini isterler. İçlerinden bir kısmı bunun, Halk kitleleri şuurlandıkça kendiliğinden olacağına; diğer bir kısmı da, millileştirmenin daha şümullendirilerek tâcil edilmesi lâzım geldiğgine kânidir.

«Solculuğun», bizim bildiğimize göredünyadaki manası budur.

Nitekim bizde de, C. H. P. si proğramiyle ve ilk zamanlardaki icràatiyle «Sol» bir teşekküldü. Çünkü o da geriliğe karşı ileriliğin ve imtiyazlı sınıflara karşı Halk menfaatlerinin mümessili olmuştur.

Ve yine bildiğimize göre bugün Avrupada, İspanya, Portekiz ve Yunanistan hariç, başta İngiltere olmak üzere «Solcu» hükûmetler iş başındadır.

Görülüyor ki, solculuğun vebaya, cüzzama benzer bir tarafı yoktur. Bilâkis. Hatta, en geniş halk kitlelerinin icraî hükûmet etmesi ve en geniş halk kitleleri menfaatine icraî hükûmet edilmesi demek olduğuna göre, solculuk, demokrasinin ta kendisidir denilebilir.

Öyle ise bu feveran, bu infial neden? Neden söyleyen bu kelimeyi hakaret için kullanıyor; ve söylenen ürküyor, siniyor? Eğer Solculuğun bu izah ettiğimiz manasından başka bir manası varsa, bunu öğrenmek istiyoruz. Öğrenmek istiyoruz, çünkü Hürriyeti, her zaman ve her yerde «Neuzübillah kâfir olur» diyenler boğazlamıştır.

Yurtta BİR HAFTA

Efendimiz dedikleri köylü vatandaş 15 türlü angarya ile eziliyor

Köy Mektepleri derken deşilen yara

C. H. Partili bir millet vekili köylü kadınların mektep inşaatında çalıştırılmamaları için bir kanun teklif etmişti. Bu kanun tasarısı geçen hafta Millet Meclisinde görüşülürken, bir fırtınadır koptu. C. H. P. li millet vekilleri birbirlerine girdiler. D. P. liler bu manzaradan hoşlanmış olacaklar ki, C. H. P. li bir hatibin sözlerini şiddetle alkışladılar.

Gazetelerimizde layıkiyle ele alınmıyan bu tartışmalar, üzerinde ciddiyetle durulacak bir mevzua temas etmektedir. Bay Sait Köksal'ı pek mühim bir memleket davasını ele aldığı ve bütün çıplaklığı ile ortaya koyduğu için ne kadar tebrik etsek azdır. Gerçe köylü vatandaşa, 15 çeşit bedeni mükellefiyet yükleyen türlü türlü kanunlar, hep Millet Meclisinden çıkmış olduğuna göre; Köylünün ne derece ezildiğini muhterem millet vekillerinin bilmedikleri söylenemez. Fakat ne de olsa köylüyü «hidematı şakkaya» mahkûm eden bu kanunların topluca gözleri önüne konmasında belki bir fayda vardır.

Evet, bütün vatandaşlara seyyanen yüklendikleri mükellefiyetler dışında Köylü vatandaş daha 15 - 16 işde bedenen çalışmak zorundadır: 4242 sayılı kanun «imece» usulünü koymuştur; 4274 sayılı kanun, biri yirmi gün, diğeri hudutsuz bedeni mükellefiyet vazetmiştir; köy ebeleri ve sağlık memurları kanunu Sıtma savaşı kanunu. Taşkın sulare hakkındaki kanun, Orman kanunu, Beden Terbiyesi kanunu, Çekirgelerle muzır hayvanlarla mücadele kanunu ve daha çeşit çeşit kanunlar, Köylüyü angaryaya tabi tutuyor. Buna bir de köy mekteplerinin yapı işi eklenecek olursa Köylü vatandaşın bu memlekette ne derece müsavi muamele gördüğü hemen anlaşılır. Halbuki devlet hizmetinin vatandaşlar arasında f a r k gözetilmeden taksim edilmesi demokrasinin esaslı kaidelerinden olduğu gibi, esasen bizim Anayasamızın da bir prensibidir. Kaldı ki, Anayasamız «angaryayı» da men etmiştir.

Senelerce bu haksızlığa sükût edildikten sonra haniyetli bir vatandaş çıkıp «hakikatı» millet kürsüsünden haykırdı. Gerçe bu Mecliste Sayın Hasene İlgaz gibi, gezdiği köylerde, temas ettiği vatandaşlar arasında şikâyet edene rastlamadığını söyleyen millet vekilleri de var. Ama bu sözler ancak bu sayın millet vekillerinin Türk köylüsünü tanımadıklarından başka hiç bir şeyi ispat etmez. Sayın Bayan Hasene bilmelidir ki, Türk köylüsü konuşkan değildir; hele kendinden olmıyanlarla hiç dertleşmez... Türk köylüsü bir kere sesini duyurdu: son seçimler münasebetiyle... Neticeyi gördükten sonra; daha kimbilir ne kadar zaman, şöyle otomobille gelip geçiveren millet vekillerine, şehirli müşahitlere halinden şikâyet etmez görünecektir. Bittabiî, bu, halinden memnun olduğu manasına asla gelmez. «Köylü bizim efendimizdir» sözünün bayramlarda tekrarlayıp, allahın her günü köylüye şu 15 çeşit kanunu bütün ağırlığı ile yüklenmenin manasını ise, köylü çoktan anlamıştır. Demokrasi yolunun yolcusuyuz, derken, köylü mes'elesi ciddiyetle ele alınması gereken, memleket için en hayatî bir mes'eledir.

Başbakanın Radyo konuşması

Memleket halkının yüzde seksen beşini teşkil eden köylünün durumu bu merkezde iken, ve değişmez gelirlilerin, dar gelililerin ve çeşit çeşit gelirsizlerin durumları da köylüden pek farksız iken, Sayın Recep Peker, hükûmetinin altı aylık icraatının bir bilançosunu yaptılar. Bu uzun konuşmayı aynen tekrarlıyacak değiliz. Hülâsası şu oluyor: «7 Eylül kararları memlekete ucuzluk, bolluk, refah getirecektir; çoğu gitti azı kaldı; sıkın dişinizi...»

İnsanın gayri ihtiyari aklına meşhur hikâye geliyor: Tam açlığa alıştığı sırada ömrü vefa etmiyen Hocanın cefaheş yardımcısı... Sayın Başbakandan bugünkü durumun daha ne zamana kadar devam edeceğini sormak isteriz.

Sonra Recep Peker memleketde hüküm süren manevî huzursuzluktan da hiç bahs etmediler. C. H. Partisi ciddî bir kriz geçiriyor: Her gün zinamdarlarından biri hakkında bir ifşaat yapılıyor. Fakat mes'ele alakalıların, hadisenin sureti cereyanını masumane bir eda ile anlatmaları üzerine ört bas ediliyor. Derken falan yerde, filan seçimi yapılıyor; hükûmet merkezine şikâyet telgrafları çekiliyor; halk galeyana geliyor. Fakat yine bir tavzihle pürüzler düzeltiliyor.

Evet Başbakan had dereceye gelen bu siyasî ve manevî krizden de bahsetmediler. Zamanı ve zemini münasip görmemiş olacaklar. Zaten söyleselerdi ne olacaktı ki. Bunun için de «dişinizi sıkın, yakında her şey düzelecektir» demiyecekler miydi?...

HAYATA KARŞI BEŞER

Kanunlar tatbik edilmek içindir!

MEMLEKETTE ne zaman hürriyetsizlikten, anayasaya aykırı kanunlardan şikâyet edilse, C. H. P. liler başbakanından en değersiz muharririne kadar hep bir ağızdan:

«Biz o kanunları tatbik etmiyoruz ki, işte istediğiniz gibi yazıyor ve söylüyorsunuz. Bundan daha geniş hürriyet mi olur? Hürriyetsizlikten şikâyet etmeğe nasıl diliniz varıyor?» der veya yazarlar.

İktidar partisi mensupları, bu sözleri söylerken acaba şunu düşünmiyorlar mı? Kanunlar Hukuk Fakültesinde okutulmak veya sadece yüzlerine bakılmak, yahut da kanun sayısını yükseltmek için değil, tatbik edilmek için yapılırlar; hükûmet denen müessesenin başlıca vazifesi de bunları tatbik etmektir. Bir hükûmet, eline verilen kanunları eğer yürürlüğe geçirmiyorsa, vazifesini yapmıyor demektir; o zaman bu hükûmeti takdir etmek değil, bilâkis şiddetle mesul etmek lâzımdır, Bir hükûmetin Millet Meclisinden çıkan kanunları tatbik edip etmemekte takdir hakkını kullanması, kendisini Meclisin üstünde görmesi demektir ki, bu da «otoriter rejim» in tâ kendisidir. Yarın vazifesini hakkiyle yapmak istiyen bir hükûmetin ayni kanunları hayata geçirmiyeceğini kim temin edebilir? Şu halde asıl mesele, kanunların tâtbik edilmemesinde değil, vatandaş hak ve hürriyetlerini tanımıyan kanunların ortadan kaldırılmasındadır. Millet, başı sıkışınca her şeye rağmen kullanmak zorunda kaldığı insanlık haklarını, kiralık elbise gibi, aman bir kaza olmasın, şurası yırtılmasın, burası buruşmasın diye korka korka değil, kanunların teminatı altında, kendi malı gibi rahat rahat kullanmak istiyor. Öyle ya, kanunları tatbik etmemek suretiyle vazifesini ihmal eden bir hükûmeti her zaman nereden bulsun?

B E Ş E R

Okuyucu Mektubu

Amerika ilk defa bizi ciddiyetle dinlemiştir.

AMERİKADAKİ talebelerimizin yolladığı beyannameye verdiğiniz mana ve kıymeti geçen sayınızda iç ferahlığı ile okuduk. Diğer gazetelerin ve bilhassa bize kendini şu son bir iki sene zarfında hürriyet mücahidi diye tanıtan «Vatan»ın tefsirlerini, hücumlarını hayretle karşıladık. Amerikada en esaslı bizi tanıtma vasıtamız olan talebelerimizin şimdiye kadar yaptıkları bu en güzel harekete ne kadar dar bir görüşle bakıldı. Halbuki aynı vak'aya Amerikada tahsil etmiş, Amerikalıları çok iyi tanıyan birinin görüşü ile bakılınca da şöyle bir neticeye varılır:

En büyük meşgalesi hatta zevki hükûmeti tenkit etmek olan, demokrasiye bir din gibi tapan Amerikalılar arasında Türk talebelerinden yükselen bu ses belki tarihte ilk defa olarak Amerikada itibarımızı yükseltecek, bize hörmet ettirecek bir harekettir. Bu bizi Amerikalılar nazarında tek parti diktatoryasına karşı sinmiş ü s t t e n idare edilen geri, pasif bir millet olmaktan çıkarıp haklarını arayan, demokrasi için mücadele eden ve nihayet faşizmi yere seren dünyanın gidişine ayak uyduran bir millet mevkiine çıkaracaktır.

Bazı gazeteler de, iç davalarımızı dışarıya duyurmamamız lâzım geldiğini yazdılar.

Yirmi beş saatte Amerikaya gidildiği bir devirde memleketimizde olup bitenlerin, yazılıp çizilenlerin dışarda bilinmemesine imkân yoktur. Kaldı ki, orada aralarından yükselen münevver Türk gençlerinin bu sesinin Amerikalılarca çok makbul olan bir ahengi var. Bu ses onların anladıkları, aarzu ettikleri, bütün dünyadan işitmek istedikleri kelimelerle konuşuyor. Amerikalılar şayet bunu duydularsa bizi ilk defa olarak ciddiyetle dinlemişler ve ilk defa olarak Haremsiz, Şalvarsız, Peçesiz, Hacı Babasız medeni bir Türkiyenin mevcut olabileceğini düşünmüşlerdir.

Kilometrolarca uzakta bulundukları halde kalpleri memleketleri için çarpan bu alâkalı Türk evlatlarının neşrettikleri beyanname demek oluyor ki, bir de memleketimizi Amerikada müsbet bir şekilde tanıtmaya yaramıştır.

Gazeteleri Okurken

Muhalefet Bocalıyor

Nihat Erim, Ulusta bir baş makale yazmış. 14 Şubat tarihli bu yazı gerçekte D. P. nin bocaladığını isbat için yazılmış; lâkin dikkatle okununca görülüyor ki, muharririn maksadının tersine, bir şikâyetnâme oluvermiş.

Şikâyetler de şunlar: D. P. Mecliste konuşacakken, Meclis dışında konuşmayı tercih ediyor; hüriyet misakı, diye acaip bir tezahürat yapıyor; Hükûmetin bütün dünyaca takdir edilmiş olan dış politikasını yeriyor, vesaire, vesaire...

Nihat Erim böyle düşünmese, o disiplinli partiden derhal kendisine yol verilirdi. Şunu söyliyelim ki, asıl bocalıyan ve şaşkına dönen C. H. P. ve hükûmetidir: kendi bütçesini D. P. tenkitleri karşısında müdafaa edemiyen ve 136 kişi ile bütçe kabul eden, hele demokrasiye hiç ayak uyduramayan acemi nefer odur; D. P. Milletvekillerinin mazbatalarını reddedip C. H. P. sözüm ona kendini temize çıkardıktan, Mecliste bir nevi söz yasağı sağladıktan sonra, D. P. için yapılacak en doğru hareket Meclisten çıkıp Millete koşmaktı: 16 milyonun reyile seçilmiş çok kuvvetli bir azlığın bu hareket tarzını yerinde bulmayana söyleyecek sözümüz yok. C. H. P. hükûmetinin dış politikasına gelince, bunun, Türk menfaatlerini kayıtsız şartsız İngiliz menfaatlerine tabi kılmış bir Peyk Devlet politikası olduğunu Türkiyede ve dünyada anlamıyan tek kişi kalmamıştır.

Demokrat Partinin hürriyet anlayışı

Ahmet Hamdi Başar, Son Posta gazetesinin 13 Şubat 1947 tarihli sayısında çıkan «Hürriyet bu mudur?» adlı açık mektubunda, D. P. sözcüsü Prof. Fuad Köprülünün Kuvvet gazetesinde çıkan bir yazısını inceliyor ve bu yazıdaki «kanun çerçevesi içinde bile hüriyete musamaha göstermiyen düşünüş» tarzından ve bu düşünüşü Celâl Bayarın da desteklemesinden D. P. nin hüriyet anlayışını çıkarıyor, ve bu hüriyeti, kendilerince makbul olmayan hüriyetleri yok edecek totaliter bir zihniyetin ifadesi olarak görüyor.

Gönül isterdi ki, bu memlekette hürriyet uğrunda mücadele eden bir partiden böyle sözcüler çıkmasın. Lâkin, neylersin, gönül istiyor ve istemekle kalıyor.

7 Eylül kararlarından İngiltere faydalanmıştır

Son günlerde iyice bulanan iç politika havasından bizi kurtarmak için Başbakanın söylevi imdada yetişti. Son Postada (16 Şubat 1947) Başbakanın bu söylevinden bahseden Ekrem Uşaklıgil, 7 Eylül kararlarının memleket ekonomisinden fazla, İngilterenin borçlarını ödemeğe yardım ettiği noktasına şöyle bir dokunuyor. Gerçekten, 7 Eylül kararları hakkında bugüne kadar yapılmış en doğru tenkit budur. Ulusta (15 Şubat 1947) Nihat Erimin övdüğü 190 milyon lira tutan son üç ay içindeki 367 bin tonluk ihracatın memleketimize mi, yoksa dünya piyasasına göre parası Türkye borsalarında ithalat ve ihracaat yekûnu bakımından dört misli değerlendirilmiş İngiltereye mi yaradığı, bu tenkitten kolayca anlaşılır.

Amerikaya teslim!

Ahmet Emin daha İstanbula varmadan Ankaradan gazetesine uçurduğu 17 Şubat 1947 tarihli yazısında, Amerikada neler görmüş anlatıyor. Gördükleri arasında bilhassa şu var: Amerikada bugün bizim hakkımızda mevcut düşünce, XIX ncu asır ortasında İngilterede bize karşı uyanan düşüncenin ayni imiş. Muharrire göre, Amerikalıların bu düşüncesinden faydalanmalıymışız.

Ahmet Eminin bu sözlerini izah edelim: İngiltere için XIX ncu asır ortasında Türkiye, o tarihlerde cenuba doğru inmek istiyen ve Hindistan yoluna göz diken Rusyaya, Balkanlara inmek istiyen Avusturya - Macaristan imparatorluğuna karşı bir muharebe ileri karakolu, Orta Doğudaki İngiliz menfaatlerinin de bekçisi idi. Demek oluyor ki, Ahmet Emin, Türkiye o hizmetleri bugün Amerika hesabına ifa etsin istiyor. Yani C. H. P. hükûmetlerinin memleket menfaatlerini İngiliz menfaatlerine tabi kılmalarına karşılık, bu muharrir, «Yok, diyor, Amerikan menfaatlerine tâbi kılalım daha iyi».

İnsan gayri ihtiyari 1919 yılında Vakit gazetesinde çıkmış bazı yazıları hatırlıyor...

İçişleri Bakanının yapdığı yalnız inkâr mı?

Tasvir ve Vatan gazeteleri İçişleri Bakanını parmaklarına dolamışlar. Biri «Siz Hatayda şunları söylediniz, işte söylediklerinizin fotoğrafı» diyor. Ötekisi, Bakanın Uşak seçimleri hakkındaki beyanatının gerçeğe uymadığını iddia ediyor. Doğrusu biz Bakanın bu inkâr teşebbüsünde bir fevkalâdelik görmedik.

İçişleri Bakanının B. M. M. deki meşhur beyanatında «Yurt ve Dünya» ve «Adımlar» mecmuâlarının adları da geçmişti. Bakanın sözlerine bakılırsa, bu iki mecmua 1945 yılında Şefik Hüsnüdin direktif alıyormuş. Bu sözler üzerine, h e r iki mecmuanın neşriyat müdürleri Cumhuriyet gazetesinin 12 Şubat 1947 tarihli sayısında neşrettikleri ve bu sayımızda da okuyacağınız bir yalanlamalarında «her iki mecmuanın Nisan 1944 te neşriyatlarını tatil ettiklerini, 1944 yılında kapanmış bir mecmuanın, 1945 yılında Şefik Hüsnüden direktif almasına maddeten ve mantıkan imkân tasavvur edilemiyeceğini» söylüyorlâr.

Bu gidişle İçişleri Bakanının sözlerini inkâr etmesi gösterdiği vesikaları akıl ve mantığın kabul etmemesi yanında galiba bal şeker kalacak!

Ş. H.

HAFTANIN YAZISI

İrtica Hortluyor, Dikkat!

DAHİLİYE vekilinin Meclisteki beyanatı üzerine kopan fırtına nihayet geldi, geldi irticaa dayandı.

Ve gariptir ki, bu irticaın bayraktarlığını, bu memlekette hürriyetsizlikten şikâyet ettiğini zannettiğimiz, Anayasaya aykırı antidemokratik kanunların değişmesini istiyen Demokrat parti sözcüsü yapıyor.

Yine gariptir ki, irtica bayraktarlarından biri de, inkilâpçı olduğunu iddia eden Halk partisi içinden çıkmıştır.

Demokrat Parti namına irtica bayrağını kaldıran Fuat Köprülü; Halk Partisinde li hikmetullah y e ş i l bayrak açan de Hamdullah Suphi Tanrıöverdir.

Bu iki zat da eski «Ocaklı» dırlar. Yani dar milletçi ve bugünkü manasiyle tam mürtecidirler.

Fuat Köprülü iktidar partisini yirmi beş senedenberi, değil yalnız komünistlere, hattâ ileri düşünceli insanlara karşı da koruyucu bir vaziyet aldığından şikâyet ediyor ve kendisi gibi dar düşünmeyen ve bu sebeple irticaa taraftar olmıyan bütün ileri fikirli münevverlerin top yekûn tasfiye edilmesini istiyor. Mekteplerden ve Üniversitelerden ileri fikri telkin eden ders ve kitapların kaldırılmasını tavsiye ediyor. Fikretin bile okutulmasına tarafdar değildir.

Hamdullah Suphi de çocuklarımıza din dersi verilmesini, bir hitabet mektebi açılarak softalar yetiştirilmesini istiyor. Be Türkiyede bir Suhter oynamağa hazırlanıyor.

Bütün matbuat da bu zatların fikirlerini büyük başlıklarla birinci sahifelerinde birer beyanname gibi neşrediyor. Gazetelere göz attığımız zaman memleket üzerinden bir irtica dalgasının geçmekte olduğunu görür gibi oluyoruz.

Bütün dünyanın ileriye doğru gittiği, Avrupanın her tarafında derece derece ileri cereyanlar hâkim olduğu bir devirde, bu akıntıya dümen uydurmağa gayret edecek yerde, nehrin geriye doğru akınasını temine çalışıyoruz. Garpten gelen her fikre kapılarımızı kapamakta ısrar ediyoruz.

Büyük Fransız ihtilâli esnasında ve ondan sonraki devirlerde dedelerimiz tıpkı bugünkü mürteciler gibi hareket etmişler. Fransız ihtilâlcilerini yer yüzünden dini kaldırmak istiyen zındıklar; büyük ihtilâlin insanlara getirdiği fikirleri birer bid'at olarak görmüşüz. Kapılarımızı Avrupadan gelecek fikir cereyan ve hareketlerine kapamışız. Arkamızı Garp medeniyetine çevirerek Şarkın softa zihniyeti içinde yaşamağa çalışmışız. Bugün bunun her bakımdan istirabını çekiyoruz.

Şimdi irtica bayrağını kaldıranlar bize ayni şeyi tavsiye ediyorlar. Kökü dışarda olan bütün fikir ve hareketlere kapınızı kapayınız, kulaklarınızı tıkayınız, gözlerinizi körletiniz, diyorlar. Çünkü, diye, ilâve ediyorlar, bu fikirler bizim içtimaî bünyemize uymazlar.

Bu zatlara sormak gerektir: Kökü dışarıda olmıyan hangi fikir vardır? Demokrasi dediğimiz müessese, Türkiye topraklarında yetişen bir millî meta mıdır? Hüriyet telâkkisini bize Garp vermiş değil midir?

Hele San Fransiskoda Birleşmiş milletler ana yasasına imza koymuş bir devlet olmak itibarile, bu teşkilâtın kabul ettiği ana insan haklarını vatandaşlara vermeği taahhüt etmiş değil miyiz? Bu ana insan hakları fikrinin kökü dışarda değil midir?

O halde mürteciler ne istiyorlar?

Onların istediği sadece ananeye, maziye, eskiye bağlanmak, her yeni şeye gözlerimizi kapamaktır. Bu efendiler, Türkiyeyi on altıncı asırda yaşayan geri bir cemiyet olarak muhafaza etmek istiyorlar. Onlar için ideal memleket, muhakkak ki İspanyadır. Demokrasi kelimesi bu zatların atzında irticanın mürâdifi olarak dolaşır. Çünkü onlar Hürriyeti, inhisarları altında bulunduğu müddetçe severler.

Ne yazık ki, hepimizin kalbini ümitle dolduran Demokrat Partiden de, Halk Partililere rahmet okutacak sözcüler çıkıyor.

Allah Türkiyenin yardımcısı olsun.

★★

İstanbul Mektubu

Millî Eğitim Bakanına göre Demokrasi

Mektep kitaplarında, sosyoloji kitaplarında, gazetelerde, şurada, burada demokrasinin türlü tariflerini okumuşsunuzdur. Bu tarifler birbirinden farklı olmakla beraber aralarında bir ortak taraf, bir benziyen taraf da yok değildir. Ama son günlerde biz demokrasinin yeni bir tarifini öğrendik. Bu, hiç birine benzemiyor. Merak ediyorsanız size de söyliyelim:

Millî Eğitim Bakanı Reşat Şemseddin Sirer, Cumhuriyet Halk Partisinin İstanbul ili kongresinde partili arkadaşlarına bazı eğitim meseleleri hakkında izahat verdikten sonra sözü şöyle bitiriyor:

«Son söz olarak ifade edeyim ki, ben ve diğer bakan arkadaşlarım Türkiye Büyük Millet Meclisinde nasıl bir mes'uliyet şuuru ile konuşuyorsak sizin önünüzde de ayni hislerle meşbu olarak konuştuk. Yarın Sivastaki, öbürgün Erzurumdaki partili arkadaşlar huzurunda da ayni hislerle konuşacağız.

Sayın arkadaşlarım, işte gerçek demokrasi budur.»

Öğrendiniz ya, sayın yurddaşlar, size bundan sonra «demokrasi nedir?» diye soran olursa hiç tereddüt etmiyeceksiniz. Saf bir neferin «vatan Ahmet çavuşun anasıdır» dediği gibi, siz de «Demokrasi Millî Eğitim Bakanının Halk Partisi üyelerile konuşmasıdır.» diyeceksiniz.

İSTANBULLU

En son Haberler

Franco'ya yardım

Arjantin, Franco İspanyasına 150 milyon sterlinlik bir kredi yapacaktır; bu paranın üçte biri, İngilterede bloke edilmiş olan Arjantin mevduatı üzerinden verilecektir.

İngilterenin Maliyeci çevreleri bu haberi memnunlukla karşılamışlardır; çünkü, bu ödünç para ile Franco hükûmeti sterlin blokuna dahil memleketlerden bilhassa demiryolu malzemesi satın alacaktır.

Birleşmiş milletler Emniyet konseyindeki Anglo - Sakson gıybetleri, Madritteki diplomatların geri çağrılmaları bir gösterişten, numaradan başka bir şey değilmidir yoksa...

Merasime gelmediler

İngiliz kralı majeste VI. George, Kraliçe ve prenseslerin Kap'a muvasalatları büyük şenliklere vesile olmuştur. Londra radyosunun sözcüsü Cenup Afrika Dominyonunun bu vesileyle İngiltere tacına bağlılığını ifadeye imkân bulduğunu anlatıyor. Fakat Millî muhalefet Partisine mensup meb'usların, merasimlere iştirâk etmediklerini de, hakikatı söylemiş olmak için ilâve ediyor.

Demek başka memleketlerde de, bizim D. Partililer gibi hareket eden muhalif meb'uslar varmış...

Kara kaplı Kitap

Yine Sıkıyönetim

Bana ayrılan şu sütuncuk bir talihsiz sütun vesselâm. Her hafta başıma bir şey geliyor. Evvelki hafta yer kalmadı «Kara kaplı kitabın dedikleri» olmasa da olur dediler; koymadılar. Geçen hafta da yazının bence en can alacak noktasını çıkarmışlar; gene yersizlikten. Çıkaracaktınız bari ehemmiyetsiz bir yerini çıkarsaydınız, dedim. Ne cevap verseler beğenirsiniz? «Biz hukukcu değiliz» dediler... Halbuki ben de bu yazıları sözde hukukcu olmıyanlara yol göstermek için yazıyordum.

Geçen haftaki yazımda Sıkı Yönetimin, kanun üstünde ve dışında bir idare olmadığını göstermeğe çalışırken; bilhassa vatandaşların Sıkı Yönetimin faaliyetlerinden zarar görmeleri halinde Mahkemelere baş vurup haklarını arayabileceklerini anlatmak istemiştim. Sahifeleri bağlayan arkadaş yazıyı uzun bulup tam bunu anlattığım cümleyi çıkarmış. Onun için müsade ederseniz bu haftaki yazıma bu bence pek mühim olan noktayı tekrarlayarak başlıyacağım.

Sıkı Yönetim komutanı kendisine 3832 sayılı kanunun verdiği selâhiyetleri şu çerçeve içinde kullanmak zorundadır: Ya harp hali bulunacaktır; ya harbi icap ettirecek bir durum olacaktır; ya isyan olacaktır; ya da Vatan ve Cumhuriyet aleyhinde fiilî bir takım teşebbüsler bulunacaktır...

Bunlar Sıkı Yönetim tedbirlerinin kanuni şartlarıdır. Gerçi bu şartların su götürür tarafları yok değil, değil ama ne de olsa bir bağlayıcı tarafları da var. Meselâ «Vatan ve Cumhuriyet aleyhinde fiilî bir takım teşebbüsler», yani elle tutulur, gözle görülür bir takım «olaylar» yokken Sıkı Yönetim komutanı Ferdi hak ve hürriyetlere dokunacak olursa; bu haksız fiilinin hesabını, kendisinden, zarar gören fertler Devlet Şûrasında sorabilirler.

İşte geçen hafta söylemek istediğim, fakat yer mülahazasiyle söyliyemediğim nokta bu idi. Fakat bu hafta anlatacağım mevzua da artık yer kalmadı, sayın okuyucularım.

Kültür ve Sanat Hareketleri

Hakkını müdafaa edenlere "Hür„ ün sütunları daima açıktır

Yurt ve Dünya'cıların Ulus'a Cevabı

> İçişleri Bakanının 29,1,1947 tarihinde Büyük Millet Meclisinde verdiği beyanatta Yurt ve Dünya ve Adımlar dergilerinin de adı geçmesi üzerine Ankarada Ulus gazetesine* ve İstanbul gazetelerinden de besine noterlik vasıtasiyle bir açıklama göndermiştik: Ulus gazetesi, açıklamayı olduğu gibi yayınlamakla iktifa edemediğinden altına tahriflerle dolu bir «cevap» ekledi. Matbuat kanununa dayanarak, bu yazı dolayısiyle gönderdiğimiz ikinci bir açıklamayı Ulus gazetesi bu defa hiç basmadı: Ankara savcılığına müracaatımız üzerine de yazımızdan ancak bir kaç cümleyi neşretti: Matbuat kanununun sağladığı, vatandaşın kendi hakkındaki neşriyata cevap vermek hakkını bile gazeteler artık istedikleri gibi kullandıkları için, dergilerimiz etrafında yaratılan bulanık havanın aydınlatılması maksadiyle gönderdiğimiz yazının neşrini ancak Hür gazetenizden bekliyoruz:

Ulus gazetesinin hakkımızdaki yazısı baştan aşağı tahriflerle doludur. Bir kaç misali: Ulus gazetesine göre İçişleri Bakanının verdiği «vesikalarda Yurt ve Dünya ve Adımlar dergilerinin isimleri geçmektedir»; Dergilerimizden «faydalandığını yazan bizzat Şefik Hüsnü» dür; ve yine dergilerimize «bizzat yazı yazdığını Şefik Hüsnü» söylemiş ve dergilerimizin «komünist partisinin birer neşir organı olduğunu ifade etmiştir». Ulus gazetesinin bütün bu iddiaları düpe düz uydurmadır. Dr. Şefik Hüsnü'ye ait vesikalar olarak ileri sürülen yazıların hiç birinde dergilerimizin adı geçmemektedir, kendisinin dergilerimizden faydalandığı, onlara bizzat yazı yazdığı, partisinin organları olduğu ifadeleri aslâ yoktur. Dergilerimizin adını kullanan İçişleri bakanının kendisi olmuştur. Bunlar, Meclisteki beyanatı bir daha okuyarak kolayca tahkik edilebilecek noktalardır.

Birinci açıklamamızda dergilerimizle ilgili olarak ileri sürülen vesikalara istinaden çıkarılan hükümlerde açık bir tenakuz olduğunu belirtmiştik. Ulus gazetesi böyle bir tenakuzun mevcut olmadığını isbata gayret ediyor. Çok mühim olan bu noktanın umumî efkâr önünde iyice aydınlanması makdadıyle İçişleri Bakanının beyanatından, Ulus gazetesinde çıkan şu kısımları aynen alıyoruz:

«Çok önemli bir vesika:

(1945'e ait)

«Partinin iç taktiği Türkiyenin bir Sovyet Cumhuriyeti olmasına yarıyacak en kesin şartları bütün açıklığı ve çıplaklığı ile mevzuu bahis etmekten çekinmez. Çünkü bu istediğimiz bir şeydir ve bunu kendi aramızda böylece konuşup bilmeliyiz. Fakat etrafımızdaki henüz iyice olmamış unsurları ve cahil halk yığınlarını ürkütmemek için onlara daha başka türlü ve sureti haktan görünerek konuşmamız ve politika yapmamız zarureti doğar ki, bu partinin dış taktiği meselelerinden ibarettir.»

Bu vesikayı okuduktan sonra İçişleri bakanı bundan bir takım neticeler çıkararak şu izahatı veriyor:

«Demokrasi hareketi başlamadan önce komünist partisince kararlaştırılan ve teşkilâtına tamim edilen bu hareket tarzına uygun olarak, baş lider Şefik Hüsnü bizzat ve bilfiil harekete geçmiş ve memlekette bir muhalefet havası yaratmak ve umumî efkarı bulandırıp hükümet aleyhine teşvik ve teşci etmek için Ankarada çıkan Yurt ve Dünya ve Adımlar gibi komünist dergilerden.... faydalanmıştır.»

Böylece, komünist partisinin dergilerimizden faydalandığı farâziyesinin zamanını bizzat İçişleri Bakanı tesbit etmiş bulunmaktadır. Komünist partisinin kararını ihtiva eden vesika 1945 tarihini taşıdığına ve Şefik Hüsnünün bu karar üzerine harekete geçtiği söylendiğine göre, dergilerimizden «faydalanmış olma» keyfiyeti ancak 1945 yılında ve daha sonra mümkün olabilirdi. Böylece, 1944 Nisanında neşriyatını tatil etmiş bulunan dergilerimizden komünist partisinin faydalanmış olduğu iddiası temamiyle suya düşmektedir.

Yukarıdaki izahından sonra Bakan, dergilerimizden faydalanıldığı iddiasına delil vermiş olmak için Nisan 1945 tarihini taşıyan bir rapordan alındığı kaydiyle şu satırları okuyor: «Ankarada çıkan marksist iki mecmuaya muntazaman rehberlik ettik. Muvafık gördüğümüz yazıların geçmesine dikkat ettik.»

Delil olarak ileri sürülen bu sözler de iddiadaki tenakuzu derinleştirmekten başka bir şeye yaramamaktadır. Zira bu rapor Nisan 1945 tarihini taşıdığına ve daha önce adı geçen karar da 1945 tarihli olduğuna göre, bu karar, ancak Nisan 1945 ten önce alınmış olabilir. Böyle olunca, rapordaki «rehberlik ettik» ifadesinin mazideki bir faaliyete ait olduğunu kabul etsek bile, bu faaliyet ancak 1945'in başıyla aynı yılın Nisan ayı arasında vaki olmuş bulunabilir. Daha önceki yıllara ait olamaz. Mart 1944'ten sonra çıkmamış bulunan dergilerimize aslâ teşmil edilemez.

Açıkladığımız bu tenakuz tevil dahi edilemiyecek kadar sarih ve katî olduğu içindir ki, Ulus gazetesi 15.11.47 tarihli sayısında neşrettiği yazısında İçişleri bakanının, dergilerimizle ilgili iddiasıyle okumuş olduğu, yukarıda iktibas ettiğimiz vesikayı tamamlamak zaruretini hissetmiş. O vesikanın aslında şöyle bir cümle daha varmış: «1942 senesi içinde faaliyetlerimiz daha ziyade legal neşriyat üzerinde toplanmıştı. Ankarada çıkan iki marksist dergiye rehberlik ettik, ilh.»

Zavallı, Ulus gazetesi! Sıraladığı tarihleri bir türlü birbirine uyduramıyor, hep birbirine karıştırıyor. Daha önceki neşriyatında Yurt ve Dünya ile Adımların 1945'te artık çıkmadığını unutmuştu; şimdi de Adımların 1942 de mevcut olmadığını, ancak 1943 den itibaren çıkmaya başladığını unutmuş.

Hem artık iş, evvelce «önemli bir vesika» diye resmen ileri sürülüp etrafında gürültü koparılmış yazılara icap ettikçe yeni parçalar ilâve etmek şekline dökülünce, sözü uzatmak zait olur. Okuyucu kendi hükmünü kendi verir.

Ulus gazetesi bir de dergilerimizin neşriyatının «komünist dış taktiğine uygun» olduğu teranesini tutturmuş. «Üstü örtülü» neşriyatta bulunmuşmuşuz. Diğer gazetelerde de bu yollu iddialar çıktı. Şunu açıkca belirtelim ki, biz, Atatürk inkılâbını hiçe sayarak orta çağı geri getirmiye çalışan her tipten softalara, müsbet ilim düşmanı zihniyete, demokrasi düşmanı yabancı ideolojileri koyu milliyetçilik maskesi altında memlekete sokmıya çalışanlara karşı açtığımız fikir müzadelesinden aslâ ayrılmış değiliz. Bu yoldaki fikirlerimizi dün olduğu kadar bugün de, yarın da hiç yılmadan ve gerilemeden müdafaa edeceğimizden Ulus gazetesi de, diğerleri de emin olabilirler.

Bu bahiste söylenecek daha çok sözümüz var, fakat kıymetli gazetenizin sayfalarını, Ulus gazetesinin tahriflerini teşhir edesek doldurmak istemiyoruz.

Saygılarımızla,

Behice BORAN
Adnan CEMGİL

DÜNYADAN HABERLER

Faşizm dünyadan kalkmadı

Bizim gibi gizli, Franko rejimi gibi açık idarelerden başka dünyanın daha nerelerinde de faşist idareler olduğunu merak edebilirsiniz. Bu merakınızı New York radyosunda konuşan Max Lerner tatmim edecektir.

Max Lerner diyor ki: «Cenup Amerikanın yarısı Faşist diktatoryası altında yaşıyor

Churchill yahut mütevazı bir muharrir

Mr. Churchil «Times Magazine» de hatıralarını neşretmek için 1.000.000 lira istemiş. Çok muhtemeldir ki isteği yerine getirilecektir. Churchil'in neden sosyalizm düşmanı olduğunu şimdi daha iyi anlıyoruz.

Amerikada Cumhur Başkanlığı yarışı

Birleşik Amerikada cumhur başkanı seçimleri 1948 senesinde yapılacaktır.

Fakat namzetler arasındaki mücadele şimdiden başlamıştır.

Cumhuriyetçilerin kazanacağı tahmin edilen seçimde cumhuriyetçi partiyi kimin temsil edeceği, henüz belli değildir. Stassen, Dewey, Taft ve Vandenberg'in isimleri ileri sürülüyor.

Hattâ bu zatlerin şimdiden aralarında mücadeleye giriştiklerini de duyuyoruz. Fakat, yeni Amerika cumhur başkanı bir general de olabilir. Cumhuriyetçiler Mac Arthur'u düşünüyorlar.

Demokratların ise ellerinde bir general Marshal var. Ama bakarsınız bunlardan hiç biri olmaz da Eisenhawer yahut Bradley seçiliverir.

Milletlerarası Karaborsa

Avrupa karaborsasını ele geçirmek için altı memleket amansız bir mücadeleye girişmişlerdir. Asrın en iyi teşkilâtlanmış şebekesi, kan emen hortumlarını bir kaç ajanı sayesinde Avrupanın her yerine uzatmak direyetini gösteriyor.

Daha şimdiden, bu şebekenin en azılı azaları, kendi çıkarlarına çalışan rakiplerini tasfiye etmek maksadile bir şirket kurmağa karar vermişlerdir. İş tek elden idare etmeğe ve muamelerden elde edilen kazançları ayni ellerde toplamağa çalışıyorlar.

Ticaretin siklet merkezini kıymetli taşlar, ilâçlar ve dövizler teşkil etmektedir. Fransız menşeli hububatın Orta Avrupaya dökmek ve kaçakçılık, en mühim kazanç menbalarıdır. Milletlerarası Karaborsa şebekesi ağını Paris, Bükreş, Roma ve Varşova arasına serpmiş bulunuyor.

HİKÂYE

Öbür Ankara

- 4 -

Cevdet Kudret SOLOK

II.

Ali Osman Çimen, Ilgaz'ın ..... köyündendi. Altmış yaşında kadar vardı, fakat ancak kırk sekizinde filân gösteriyordu. Vaktile sarı olduğu anlaşılan bıyıkları şimdi ağarmış ise de, bıyıkların burun altına rastlıyan kısmı sigara zifirinden tekrar kirli bir sarı renge boyanmıştı. Köyden çıkalı yirmi seneden çok olmuştu. İlk zamanlarda o da toprak ameleliği, istasyon hamallığı, daire hademeliği gibi türlü işlerde çalışmış, millet mekteplerinde biraz okuyup yazma öğrenmiş, kumaş fabrikası açıldığı vakit de bir kolayını bulup oraya amelelikle girmişti. Bir zaman sonra onu —biraz okuyup yazma bilmesi burada işe yaramıştı— bir ihtiyaç ânında amelelikten alıp bir müddet için fabrika işletmesinde çalıştırmışlar, bu işi başardığı görülünce, orada daimî olarak kalmasını uygun bulmuşlardı. Ali Osman Çimen, bu suretle, amelelikten memurluğa geçince sırtına lâcivert kumaştan bir takım şehirli elbisesi ile yakalı bir gömlek uydurmuş, boynuna da bir kravat bağlamıştı. Yeleğinin önünde sarı kösteği sallanan bir de kocaman cep saati vardı. Fabrikaya girdikten sonra işlerini sür'atle yoluna koyabilmişti. İlk zamanlarda, şimdi İsmailin amcası oğlu Ömer'in yedi arkadaşiyle beraber kiraladığı tek odalı kulübeyi kurmuş, daha sonraları, aşağıda, tepenin düzlüğe en yakın olan yamacında ikinci bir ev kurarak birincisini kiraya vermişti. Yeni yaptığı evin yanına, fırsat buldukça, birer gözlü kulübecikler ilâve etmiş, nihayet orası, bir avlu içine açılan on iki hanelik bir «malikâne» halini almıştı. Bunlardan yalnız bir tanesi bir oda ile bir aralıktan ibaretti; orada kendisi oturuyordu; ötekiler sadece birer göz idi; hepsi ayrı ayrı kiraya verilmişti.

Ali Osman şehire gelirken karısı ile dört çocuğunu köyde bırakmıştı. Fakat aradan iki yıl geçip de köye dönemiyeceğini anladığı zaman burada da başka bir kadınla ikinci bir defa evlenmişti. Bu ikinci kadını imam nikâhı ile almıştı. Ondan da şimdi biri on yedi, biri on dört yaşında iki kızı ve en büyüğü on bir yaşında üç de küçük oğlu vardı.

Ali Osman Çimen, çocuklarına karşı kendini hiçbir şekilde bağlı hissetmezdi. Bulunduğu yerde gittikçe gelişen ve gübar-i tal'i rüzgârla havaya saçılan bir çiçeğe benzerdi: Kendi unsuriyle meydana gelen meyvalardan haberi yokmuş gibi yaşıyordu. Yeryüzünde onu ilgilendiren şey yalnız işi ve evleriydi. Çocuklar... Onların yetiştirilmesi kadına aitti. Kızların on dört yaşına, erkeklerin de on yaşına kadar, evden yemelerine göz yumar, fakat bu yaşı geçenlerin çalışmasını ve kendi kendilerini geçindirmelerini isterdi. Büyük kızı Bahriye üç senedenberi fabrikada çalışıyordu; küçüğü Remziye'yi de yine oraya yerleştirmek için uğraşıyordu. Oğlanlara gelince, bunun on bir yaşında olanı bir berber dükkânında çıraklık ediyor, ötekiler ise henüz hazır yiyordu.

Ali Osmanın evinde sekiz can barınıyordu: karısı, kendisi, beş çocuğu ve köyde bıraktığı karısından olan büyük oğlu Kemal. Bunların hepsi ancak birkaç metre kare yer tutan şu bir oda ve bir aralığın içine sıkışıyorlardı. Bu sıkışıklık yalnız geceleri, akşamın yedisinden sabahın altısına kadar hissedilirdi; sabahleyin hava ağrmağa başladı mıydı, ev birdenbire boşalırdı; baba, büyük oğul ve büyük kız fabrikaya, ortanca oğul berber dükkânına gitmek için çıkar; güneş biraz daha yükseldikten sonra iki küçük oğlan dışardaki gübre ve çöplerin üstüne kendi yaşlarındaki mahalle arkadaşlariyle beraber oynamak için sokağa fırlar, içeride kala kala bir ana ile bir de on dört yaşındaki kızı Remziye kalırdı. O zaman ev onlara bol bile gelirdi.

Büyük oğul Kemal yirmi dört yaşında idi. Köydeki küçük tarlayı, geçinebilmesi için ağabeysine bırakmış, kendisi, babasının yaptığı gibi, çalışmak için şehire gelmişti. Şimdi babasile beraber fabrikaya gidip geliyor, evde yatma ve yeme masrafını her ay başı üvey anasına ödüyordu. Sabah kahvaltısı etmiyordu; her gün öğle yemeği ile bir kilo ekmeği zaten fabrika veriyordu; evde hepsi hepsi bir akşam yemeği yiyordu. Bunun kaç para tutacağı hakkında analığı ile uzun uzun konuşmuş, nihayet ayda yirmi iki buçuk lira üzerinden anlaşmışlardı. Kendini kuvvetli hissettiği günler yaptığı «fazla mesai» ile filân her ay eline yetmiş ile yetmiş beş lira arasında bir para geçerdi. Bunun içinden ev masrafını verdikten sonra kendisine aşağı yukarı elli lira kalırdı. O, parayı saat hesabile ve kuruş kuruş kazandığı için kıymetini herkesten çok anlıyordu.

Bir akşam, iş dönüşü, babası ve kız kardeşile beraber eve giderken, delikanlı, Bahriye'ye:

— Hele sen biraz önden yürü!

Dedi; sonra, kızın işitemiyecek kadar ilerlediğini görerek babasına döndü ve yakında boşalacağını duyduğu avlu içindeki evlerden biri hakkında:

— Onu bana versen, dedi.

Ali Osman yan gözle baktı:

— Zatını rahat ettiremedik galiba!

Diye cevap verdi ve beş altı adım sustuktan sonra bıyık altından gülerek sordu:

— Hava parası ne verirsin?

Kemal ciddi idi:

— Başkaları ne verirse, dedi.

Ali Osman, Telsiz direğinin yanında birdenbire durdu, delikanlının yüzüne dikkatle baktı, sonra yarı alay, yarı ciddi konuşmağa başladı:

— Her gece yattığın yere sığamadın mı? Kulakların büyük geldi galiba! A sersem, paran cebine battı mı? Ben kiracımı yolmak isterim elbette. Mademki ev sahibiyim, gücüm yettiği kadar yolarım. Öyle ise ne diye karşıma sen çıkıyorsun? Benden sana öğüt, gel bu işten vazgeç. Ama inat edecek olursan, gözümü yumar, alacağımı yine alırım. Paraların üstünde senin imzan yok ya! Nerden bileceğim senin paran olduğunu? Onların hepsi birbirine benzer. Nerden gelirse gelsin, insanın hoşuna gider. Benim için para, paradır. İşte o kadar!

(Devamı var)

Profesörlerin Sesi

Sanzay Üniversite ve kolejlerinin 38 profesörü Birleşik Amerikanın Çin siyasetini protesto eden bir beyanname neşretmişlerdir: Siyasete karışmayı kendilerine yaraştırmıyan bizim Profesörlerin yine kulakları çınlasın:

HÜR

CUMARTESİLERİ ÇIKAR HAFTALIK SİYASİ GAZETE

Fiyatı: 10 kuruştur

ABONE ŞARTLARI:

Seneliği : 500 kuruş
Altı aylığı: 250 kuruş
Üç aylığı: 125 kuruş
İlan: (Başlık kenarı) 20 lira

Basıldığı yer: STAD Matbaası

FİKRİ HÜR ✡ İRFANI HÜR ✡ VİCDANI HÜR

İngiliz İmparatorluk siyaseti

Mehmet-Ali AYBAR

İNGİLTERE Kıralı, beraberinde kıraliçe ve prenseslerde olduğu halde Cenup Afrikası Dominyonunu ziyaret etti. Aldığımız son haberlere göre Kıral ailesinin Kap'da tezahüratla karşılanması Londra siyasi çevrelerinde büyük memnunluk uyandırmıştır. Deniliyor ki, «Bu vesile ile, uzak doğu yolundaki büyük dominionumuz, İmparatorluğa bağlılığını bir kere daha göstermiştir.» Bu bağlılık tezahürleri, Cenup Afrikalı halkın şayet gerçek isteklerini ifade ediyorsa, İngilizlerin sevinmekte haklari vardır. Çünkü Londra radyosunun da gizlemediği hakikat şudur ki, İngiltere Uzak Şarktaki menfaatlerile temas halinde kalmak için, Afrikayı dolaşan bu uzun yol üzerinde Cenup Afrikası Dominiyonunun el altında bulundurulmasına şiddetle muhtaçdır. İkinci dünya harbi Akdeniz'den geçen kısa yolun, hava hakimiyetini tutan herhangi Avrupalı bir devlet tarafından kesilebileceğini göstermiştir.

Halbuki uzak doğu İngiltere için hayati bir ehemmiyeti haizdir. Bundan ötürüdür ki, Hindistanda müstakil bir hükûmetin kurulmasını geciktirmek için İngiltere el altından her türlü vasıtaya baş vuruyor: Hindu'lar ile Müslümanların anlaşmazlığı körüklenmektedir. Malûm olduğu üzere geçen senenin Mayıs ayı içinde İngiltere müstakil bir Hindistanın kurulmasına muvafakat etmiş ve böylece zevahiri kurtardıktan sonra Müslümanlarla Hindu'lar arasındaki münaferetden faydalanmak yolunu tutmuştur. Son gelen haberlerden bunda muvaffak olduğu da anlaşılıyor: Hindistan Kral Naibi Wavell'in kurmaya teşebbüs ettiği muvakkat hükûmete, evvelâ Hindu'lar sonra da Müslümanlar girmekten imtina etmişlerdi. Londra konferansında İngiltere Müslümanları okşadı. Bugün ise, yeni Hind anayasasını hazırlayacak Meclise Müslümanların girmeyişini, Hinduların pazarlık kabul etmez zihniyetine atfediyor. Ve İngiltere açıkca diyor ki: «Müslümanlarla Hindular arasında bir anlaşma olmadıkça İngiltere Hindistanı kendi haline terketmiyecektir.

Diğer taraftan İmparatorluk menfaatlerinin emniyet altına alınması için, İngiltere yakın doğuyu da ihmal etmiyor. Yakın doğu, bilindiği gibi hem uzak şarka giden yol üstünde bulunur, hem de zengin petrol kaynaklarına maliktir. Bunun için İngiltere bir taraftan Filistindeki ikametini uzatmak çarelerini araştırırken, bir taraftan da kendi kontrabı altında bir Arap Birliği vücude getirmeği ihmal etmemiştir.

Fakat Arap Birliği ölü olarak doğdu. Bu çeşit birliklerin yaşaması için gereken «topluluk şuuru», ayrı yaşamağa alışmış Arap milletlerini birbirine bağlamıyordu.

Bunun üzerine İngiltere hiç değilse bir Şark Blokı kurmağı tasarlamıştır. Arap Birliğinin yerini alacak olan bu blok'un önderliği, İngiltereye sadık bir müttefiki olan Türkiyeye verilecekti.

İngiltere Yakın Şarktaki menfaatlerinin böylece emniyet altına alınacağını ummuştur. Lâkin bu Arap milletlerinin hassaslığını hesaba katmıyan bir buluştu. Nete kim daha ilk adımda, Arap milletleri irkildiler. Ürdün'le yaptığımız ittifak hiç hoş karşılanmadı. Öyle anlaşılıyor ki, İngilterenin başka bir hal sureti bulması icap edecektir.

İngilterenin İmparatorluk siyaseti her gün bir az daha çetinleren imtihanlar geçirmektedir.

Dünyada BİR HAFTA

Türk - Ürdün ittifakının kopardığı fırtınanın akisleri

İttifakın manası

Türkiye ile Ürdün kralı arasında akdedilen ittifak muahedesi geçen hafta B. M. M. isi tarafından tasdik edildi.

Bu ittifak anlaşmanı Suriye ve Lübnan gibi bazı Arap memleketlerinde kuşku ve hoşnutsuzluk uyandırdı. Bunun iki sebebi vardı:

Biri bu ittifakın onların gözünde lüzumsuzluğu ve manasızlığı idi. Bir ittifak andlaşması tecavüzi veya tedafuii bir maksatla yapılır. Ürdün ise henüz yeni kurulmuş bir krallıktır. Ne ordusu, ne donanması, ne de hava kuvveti vardır. Nüfusu çoğu göçebe olmak üzere 300,000 kişiyi geçmediğine göre bir seferberlik halinde dahi çıkaracağı kuvvet 30.000 i geçemez. O halde böyle bir devletle bir ittifak akdetmenin başka bir manası olmak lâzım gelir. Akıllarına ilk gelen ihtimal İngilterenin Suriyeye karşı bir oyun oynaması ihtimali idi. Çünkü İngilterenin Büyük bir Suriye taraftarı olduğu ve bu büyük Suriyenin başına Ürdün kralı Abdullahı geçirmek istediği söyleniyordu. Ürdün ile Türkiye zaten İngilterenin müttefiki oldukları için, bu defa Türkiyenin Ürdünle bir ittifak akdetmesini manalı buldular. Bu yüzden Suriye matbuatı bu anlaşma vesilesi ile Türkiyenin aleyhinde ağır hücumlar yaptılar. Bizi İngiliz oyununa âlet olmakla ittiham ettiler.

Suriyelileri şüpheye düşüren ikinci nokta İngilterenin Orta Şarkta Türkiyenin reisliği altında bir blok vücude getirmek istemesi idi. Çünkü Türkiyenin Irak ve Ürdünden sonra diğer Arap memleketlerile de bu yolda ittifaklar akdederek bu bloğun başına geçeceği rivayetleri dolaştı. Halbuki Arap memleketleri kendi aralarında anlaşamıyorlardı. Haşimiler Arap memleketlerinin başına geçmek istiyorlardı. Suriye Haşimilerle Türkiyenin anlaşmasını hoş görmedi.

Hariciye vekili Hasan Saka Millet Meclisinde Ürdün anlaşması hakkında izahat verirken bu şüpheleri ortadan kaldırmağa çalıştı. İki memleket arasında akdedilen anlaşmanın hiç kimseye karşı tecavüzi bir mahiyeti olmadığını belirtti ve diğer devletlerle de bu yolda andlaşmalar imza etmeğe hazır olduğumuzu bildirdi.

Bu izahat Suriyelileri tatmin etmişse bile, İngilizlerin kurmayı tasavvur ettikleri söylenen Arap blokunun teşekkülüne imkan kalmadığı muhakkak gibidir.

Arap Birliği dağılıyor

Bir Mısır gazetesinin rivayetine göre İngilizlerin kurdukları Arap birliği dağılmak üzeredir.

İngiltere bu birliği yukardan gelecek bir Sovyet tehlikesine karşı İmparatorluk yollarını müdafaa etmek üzere kurmuştu. Fakat bu birliğin siyasi, iktisadi, hatta askeri hiç bir hedefi ve müşterek mesnedi yoktu. Coğrafya bakımından da çok dağınık bir halde bulunuyorlardı. Bu mahzurlar yetmiyormuş gibi Arap hükümdarlarından her biri bu birliğin başına geçmek hevesine kapıldı. İngiltere Ürdün kralı Abdullahı başa geçirmek istiyordu. Arap memleketlerinin en büyüğünün başı olmak itibarile kral Faruk ta riyaseti kimseye vermeğe razı olamıyordu. Hicaz kralı İbnissuud birlik riyasetine kendisinden başka kimseyi lâyık görmüyordu. Bu yüzden aralarında bir geçimsizlik ve bir anlaşmazlık vardı.

Filistin meselesi Arap memleketlerini birbirine düşüren ikinci amil oldu. Arap memleketlerinin bu meselede müşterek bir cephe alarak Filistinde bir Arap zaferi kazanmaları ve bu suretle Arap birliğinin içabında İngiltereye karşı bile kafa tutacak kadar kuvvetli olduğu ispat edilmiş olacaktı. Halbuki Arap birliği bu celâdeti gösteremedi. Filistin meselesinin halline yardım edemedi.

En mühim engel olarak ta ortaya atılan büyük Suriye fikrinin Suriyeyi kuşkulandırmış olması ve onu Arap birliğinden soğutmuş olmasıdır. Şimdi bütün Arap matbuatı Arap birliğinin tehlikeye girdiğinden bahsediyor. Hele Türkiye Ürdün anlaşması bu bahsi tazelemiş bulunuyor.

İngilteredeki buhran

İngilterede yalnız günlük hayatını değil memleketin bütün iktisadi, sinai hatta siyasi hayatını altüst eden bir kömür buhranı var. Ötedenberi bütün dünyaya kömür ihraç eden ve dünyanın en zengin kömür kaynaklarına sahib bulunan İngiltereye ne oldu? Kömür buhranı fabrikaların yarısını işliyemez bir hale soktu. Büyük şehirlerde elektrik sarfiyatı kısıldı. Evlere verilen kömür azaltıldı. Otel lokanta ve saire gibi umumi yerlerde kömür ve elektrik sarfiyatı tahdid edildi. Bu sebeple bütün hayat sarsıldı. Muhalifler bu vaziyetten istifade ederek hükûmete hücuma geçtiler. Bütün bu buhranın mesuliyetini hükûmetin aldığı sosyalist tedbirlere yüklemek istediler.

Halbuki bu buhranın sebebi şudur: Harp boyunca kömür madenlerinde çalışan işçilerin gündeliklerini arttırmadılar, çalışma şartlarını düzeltmek için hiç bir tedbir alamadılar. Maden işçilerinin çoğu yavaş yavaş kendilerine başka sahalarda iş aradılar. Bu yüzden kömür madenlerinde çalışan işçinin mikdarı azaldı, yerlerine yenilerini getirmek te mümkün olmadı. Bugün İngilterenin senelik kömür ihtiyacı 250 milyon tondur. Bu miktar kömür çıkarabilmek için daha 100.000 işçiye ihtiyaç vardır. İşçinin azlığı kömür istihsalinin de azalmasını, bu da stokların sarf edilmesini mucip olmuştur. Son aylarda kış da her seneye nispetle görülmemiş derecede şiddetli olmuş ve nakil vasıtaları muntazam surette işliyememiştir. İşte bugünkü kömür buhranının iç yüzü budur. Bu yüzden hükûmetin düşmesi beklenemez.

Faşist Edebiyatı

NAMLI profesör Nihat Erim Ulus'ta çıkan bir yazısında Mareşal etrafında yapılan neşriyatı, Hitler ve Mussolini etrafında yapılan faşist edebiyatına benzetiyor ve «Mareşal Millet dir; Mareşalı tenkit etmek bir Küstahlıktır,» demek faşistlerin, «Mussolini Millet dir; Mussolini hatadan münezehdir,» demeleri - ne benzetiyor.

Sanki faşistlerin Mussolini için kullandıkları «Duce» ve Hitler için kabul ettikleri «Führer» in türkçe karşılığı olarak «Milli Şef» tabirini onlar bulmamış, faşizm edebiyatını bu memlekette onlar icat ve tatbik etmemişler gibi...

Yabancı memleketlerde Hürriyeti nasıl kullanıyorlar?

—o—

Düşünüyoruz: Prensipler adına hükümetin güttüğü milli menfaat politikasına, bizde de böyle hücum eden bir muharrir çıksa, zavallının encamı nice olur?

New Republic adlı Amerikan mecmuasından :

AMERİKAN hükûmeti Birleşmiş milletler teşkilâtına, bütün dünya milletlerini hayrete düşüren bir teklifte bulundu. Pasifikte Marshall, Caroline, Marians adaları üzerinde mutlak hâkimiyet tesis etmek istedi. Bu adaların Amerikanın birer cüzü gibi Amerika tarafından idare edilmesini teklif etti. Amerika bu adaları stratejik sahalar telekki ettiği için bu teklif tastik veya reddedilmek üzere Birleşmiş milletler Emniyet konseyine gidecektir. Fakat, Emniyet konseyi bu teklifi ister tastik, ister reddetsin, Amerika fetih hakkına dayanarak, bu adalar üzerindeki hakimiyetini muhafaza edecektir.

Zaman oldu ki, bizim vaziyetimiz de demokratik ve vazıh idi. Ortada erazi ilhakını yasak eden bir Atlantik beyannamesi vardı ve bu beyanname 1 Ocak 1942 Birleşmiş milletler beyannamesile teyit edilmişti. Hatta 1945 yılında Cumhur Başkanı Truman, dış siyasetini anlatan Donanma günü nutkunda «Biz dünyanın hiç bir tarafında bir santim toprak istemiyoruz» demişti.

Halbuki, Amerikanın Pasifik adalarında istediği şey, ne surette ifade edilirse edilsin, hangi şartlar altında hangi eraziye ait olarak gösterilirse gösterilsin, bu teklif, bir ilhak teklifinden başka bir şey değildir.

İngiltere fakir bir memlekettir

BİRLEŞİK Amerikadan yapılacak istikraz işini görüşmek üzere Vaşingtona giden Lord Keynes, Londraya avdetinden pek az sonra ölmüştür. Lord'un ölümünden evvel söylediği son siyasi sözler şunlardır:

«Biz artık fakir bir millet olduk. Dış işleri bakanlığımız bu hakikatı iyice bellemelidir; ve dış politikamızı buna göre ayarlayıp kısmalıdır». Başaramıyacağımız muazzam fikirler ve plânlar peşinde koşmaktan artık vaz geçmeliyiz.»